

.... یک لیست شامل نام سی و پنج نویسنده به دفتر سخن دادند که این اشخاص ممنوع القلم هستن و حق ندارند چیزی بنویسند. اسم چندین نفر از همکاران سخن در این لیست بود. از جمله محمدرضا باطنی که دانشیار ادبیات تهران بود و مطالب درسی خود را در باره زبان شناسی به سخن می داد. من به تصور اینکه مطالب علمی زبان شناسی ربطی به امور سیاسی ندارد آن را چاپ کردم. اما مجله را توقیف کردند و مجبور شدیم چند صفحه از مجله را که شامل آن مقاله بود ببریم تا اجازه انتشار داده شود. دنباله آن بحث راجع به طرز آموختن زبان فارسی به خارجی‌ان زیر چاپ بود. گفتم اسم نویسنده را بنویسند و به حروف اول آن یعنی «م. ب. ر.» اکتفا کنند. اما رندان پی بردند که این حروف حاکی از اسم همان نویسنده ممنوع القلم است و مجله را توقیف کردند. مجبور شدیم روی این حروف را سیاه کنیم تا اجازه انتشار بدهند. از آن به بعد سانسور مجله شدیدتر شد. شعری از اخوان ثالث چاپ شد که یکی از مصراع های آن این بود: «در کوچه ما صدای انفجار شنیده می شد.» مجله باز توقیف شد و گفتند این صفحه را باید عوض کنید و این مصراع حذف شود. گفتم آخر خبر انفجار را که هر روز در روزنامه های رسمی می نویسند. گفتند آن امر دیگری است اما در شعر نباید بیاید. ....

.....

دختری داستانی نوشته بود درباره دهقانی که در کنار دریاچه هامون مزرعه ای داشت و چون آب دریاچه خشک شده بود مزرعه را از دست داده و بدبخت شده بود. مجله توقیف شد. تعجب کردم و به آقای تدین تلفن کردم که چه اشکالی در این داستان دیده اید؟ گفت شما خودتان این داستان را خوانده اید؟ گفتم، البته، گفت مصلحت می دانید چنین مطلبی منتشر شود؟ گفتم اشکالی در آن نمی بینم. گفت یک بار دیگر بخوانید تا متوجه شوید. به وزیر اطلاعات تلفن کردم و گفتم موضوع خشک شدن آب دریاچه مربوط به سیاست داخلی است یا سیاست خارجی؟ توضیح خواست. گفتم موضوع داستان خشک شدن آب دریاچه به علت نیامدن باران است و آن را به این علت توقیف کرده اند. گفت بله قربان خودم رسیدگی می کنم. ساعتی بعد همان آقای تدین تلفن کرد که آقا با وجود اصلاحات ارضی نباید نوشت که مزرعه خشک می شود. گفتم آخر که اصلاحات ارضی تعهد باران نکرده است. گفت به هر حال این جور مطالب به گوش خارجی‌ان می رسد و دستاویزی برای عیب جویی از رژیم می شود. دیدم با این جور آدم ها جر و بحث فایده ندارد و گوشی را گذاشتم.....

.....

از خاطرات دکتر پرویز ناتل خانلری از سالهای مدیریت مجله سخن
برگرفته از فصل نامه بخارا، شماره ۹۴، شهریورماه ۱۳۹۲، ویژه نامه دکتر پرویز ناتل
خانلری